

УДК 330+35.07

О.В. ТИМОШЕНКО, канд. екон. наук, доц.,
декан факультету економіки та інформаційних технологій
Київський національний університет культури і мистецтв

ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Ключові слова: держава, виробництво, економіка, економічна безпека, підприємство, промисловість, потенціал, механізм.

Визначено складність проблем національної безпеки та її важливої складової — економічної безпеки. Проведено дослідження ризиків і загроз економічної безпеки України. Проаналізовано питання практичного застосування механізму забезпечення економічної безпеки країни. Запропоновано механізм мінімізації ключових проблем забезпечення економічної безпеки.

Вступ. На сьогоднішній день проблема економічної безпеки України є визначальною в контексті існування і розвитку України як суверенної держави, що актуалізує потребу відповідних наукових досліджень і нових міждисциплінарних напрямів.

Сьогодні, як ніколи, питанням забезпечення економічної безпеки держави, без якої не можлива стабільність і сталий розвиток країни, приділяється багато уваги, але шляхи вирішення цих проблем є дуже складними. Дослідження динаміки економічних процесів за останні п'ять років в Україні дозволяють зробити висновок, що економіка перебуває в стані глибокої кризи. На жаль, це не новина, сучасна економічна криза демонструє свою глибину та передбачувані високі темпи погіршення стану національного господарства. Оскільки фактори економічного занепаду склалися не один рік, то вони мають більш глибинне, а не поверхневе походження.

Зародження цих проблем сягають корінням ще часу формування державності, становлення національних і економічних інтересів, яке здійснювалось великою мірою без урахування вимог національної безпеки, що вкрай негативно позначилося на подальшому розвитку України як суверенної держави. Створенню цілісної системи забезпечення національної безпеки, приділялося недостатньо уваги. Важливі політичні рішення, що закладали основи стратегічного розвитку Української держави, ухвалювались часто спонтанно, без належного наукового обґрунтування і врахування національних інтересів. Тому зараз ми спостерігаємо та відчуваємо результати суттєвих помилок. Склалось враження, що сьогодні немає чіткого розуміння — як вирішувати складні проблеми національної безпеки та її важливої складової — економічної безпеки. Скептичність даного висловлювання обумовлено тим, що не зважаючи на те, що система нормативно-правового забезпечення економічної безпеки України

є цілком сформованою, чинні законодавчі акти не містять конкретних механізмів забезпечення економічної безпеки. Зокрема, у жодній стратегії або програмі соціально-економічного розвитку не йде мова про забезпечення економічної безпеки регіонів, жодної спроби внести зміни до цього документа з урахуванням сучасної економічної ситуації зроблено не було.

Треба відмітити, що за наявних ризиків та загроз економічній безпеці України сьогодні можна говорити лише про механізми їх мінімізації, а не про повне їх подолання. У цьому зв'язку особливої актуальності набуває визначення стратегічних пріоритетів та механізмів забезпечення економічної безпеки держави.

Аналіз останніх джерел, досліджень і публікацій. Високої оцінки з питань теоретичних і практичних аспектів забезпечення економічної безпеки держави заслуговують праці сучасних українських науковців: З. Варналія, О. Власюка, А. Гальчинського, В. Гейця, М. Єрмошенка, Я. Жаліла, В. Кириленко, І. Мазур, В. Мунтіяна, А. Сухорукова та ін.

Варто зазначити, що проблема економічної безпеки держави є досить складною, а процеси, що відбуваються у цій сфері, протікають настільки непередбачувано, що потрібні глибші дослідження всього комплексу пов'язаних з цим питань з метою досягнення більш суттєвих загальнотеоретичних результатів і практичних рекомендацій.

Проте залишаються невирішеними питання практичного застосування механізму забезпечення економічної безпеки держави, які останнім часом набули широкого розповсюдження в умовах трансформаційних процесів в Україні.

Метою статті є аналіз ключових проблем економічної безпеки України, а також визначення стратегічних пріоритетів і механізмів її забезпечення, які націлені на відбудову економічного зростання на засадах реструктуризації економіки, створення конкурентного середовища, розширення споживчого та інвестиційного попиту, створення еластичної системи державного регулювання ринкового типу.

Результати досліджень. Якщо детально аналізувати передумови витоків стану економічної безпеки держави, то відразу впадає в око, що чинники низького рівня економіки мають у своїй основі об'єктивні та суб'єктивні детермінанти. Насамперед, це проблема формуван-

ня на місці архаїзмів радянської системи принципів нового ринкового середовища України.

Після розпаду СРСР утворення незалежної держави повинно було супроводжуватись розробкою новітньої функції державного управління, пов'язаного з економічною безпекою, яке повинно було взяти на себе обов'язки головного суб'єкта для вирішення гострих суспільних протиріч та загроз систем економічних відносин у процесі подолання глибоких кризових явищ в економіці.

Особливо ці проблеми загострилися у перші роки перебудови. Одним із головних мотивів перетворень, що розпочалися, вважалося створення ринкової економіки шляхом її роздержавлення і формування приватних, недержавних інститутів практично в усіх сферах життя. У вирішенні цих проблем Україні довелося йти непротореними шляхами, у складних умовах реформування суспільства, економіки, центральних і місцевих органів влади, вибору форми державного устрою та ін. На жаль, при цьому було зроблено чимало помилок організаційно-економічного та правового характеру, що призвели до погіршення економічного стану країни та негативного впливу на усі важливі складові стабільного і сталого розвитку, «підірвавши» таким чином економічну безпеку країни.

Проілюструвати цю думку можна таким прикладом. Україна мала найкращий промисловий потенціал на момент розпаду СРСР. Вважаємо, що промисловість була і є вирішальним чинником економічної безпеки, тому вона повинна була стати локомотивом розвитку економіки України. Але за роки, що минули від здобуття незалежності, національну промисловість не тільки не було модернізовано — її фактично винищено. Сьогодні нормально функціонують лише окремі підприємства добувної, харчової та легкої промисловості, частина яких за своїм технологічним забезпеченням відповідає сучасним вимогам.

Цей приклад «краплі в морі» проблем економічного, соціального, демографічного, екологічного, технологічного, науково-інформаційного характеру, які потребують термінового вирішення для забезпечення економічної безпеки держави.

Підкреслюють складність вирішення проблем економічної безпеки України масштаби трансформаційних процесів, які відбуваються

зараз у країні, а саме: формування ринкових відносин супроводжується підвищенням внутрішніх та зовнішніх ризиків, негативною трансформацією структури економіки, зростанням дестабілізаційних чинників, різкого, тривалого спаду обсягів і технічного рівня виробництва, деіндустріалізацією економіки і руйнуванням науково-технічного потенціалу, згортанням інвестиційної діяльності, поширенням тіньової економіки та її криміналізацією [3].

Розробка заходів щодо вирішення реальних проблем економічної безпеки починається зі з'ясування сутності досліджуваного об'єкта, механізму його функціонування, чинників, суперечностей, тенденцій розвитку тощо. До того ж дослідження сутності економічної безпеки передбачає наявність конкретної наукової бази, методологічного підґрунтя, на яке спирається наукова побудова теорії [4].

Опубліковано велику кількість праць стосовно розуміння сутності економічної безпеки держави, і, як свідчить аналіз, у науково-економічній літературі вже сформувалось однозначне і чітке визначення сутності та змісту цієї дефініції. Але в результаті аналізування генези дефініцій, можна сказати, що між ними все одно є суттєві відмінності і протиріччя. Це пов'язано, насамперед, із тим, що категорія «економічна безпека» є достатньо місткою і цим обумовлено велике різноманіття її трактування [6].

На підставі відомих точок зору та концепцій в економічній літературі пропонуємо розглядати категорію «економічна безпека держави», як таку, що повинна втілювати основні складові: можливість забезпечувати економічний суверенітет, економічне зростання, підвищення добробуту або якості життя, наявність системи міжнародної економічної взаємозалежності [3].

У нашому контексті потрібно звернути увагу на ст. 17 Конституції України, де чітко зазначено, що поряд із захистом суверенітету і територіальної цілісності України, найважливішими функціями держави і справою всього українського народу є забезпечення її економічної та інформаційної безпеки [5].

Специфіка економічної безпеки держави як категорії полягає в тому, що вона постійно відображає рівень ефективності функціонування всіх структурних її елементів, що дозволяє вчасно виявити загрози і запобігти небезпеці

нанесення збитків державі, економічній системі і національним економічним інтересам з метою забезпечення їх стабільного розвитку і зростання [3, С. 5].

Результатом стабільного і динамічного розвитку є високий рівень конкурентоспроможності. Щоб досягти цього рівня, необхідно не тільки визначення, а і вирішення проблем з практичним застосуванням одного із найважливіших складових елементів — механізму забезпечення економічної безпеки.

В узагальненому вигляді В. Предборський та інші дослідники пропонують розуміти під «механізмом забезпечення економічної безпеки держави» систему організаційно-економічних та правових заходів, яка впроваджується через діяльність системи державних органів економічної безпеки держави [9, С. 37]. Тобто механізм передбачає формування та реалізацію функцій, засобів, принципів.

Система критеріїв оцінки функціонування економічної безпеки дозволяє сформувати механізм забезпечення економічної безпеки держави з урахуванням особливостей кожного індикатора та розробляти заходи щодо підвищення їх конкурентоспроможності як невід'ємної складової забезпечення економічної безпеки країни.

Основними індикаторами, які характеризують ефективність економічної безпеки, є: структура ВВП, обсяг і темпи розвитку промисловості, обсяг і динаміка інвестицій; природно-ресурсний виробничий і науково-технічний потенціал країни; ефективність використання ресурсів; конкурентоспроможність економіки на внутрішньому та зовнішньому ринках; темпи інфляції; рівень безробіття; дефіцит бюджету та державного боргу; енергетична залежність; інтегрованість у світову економіку [10, С. 137].

Розмірковуючи над природою, наслідками, варіаціями, тенденціями поширення проблем забезпечення економічної безпеки держави, пропонуємо більш детально розглянути головні ризики і загрози економічної безпеки України у 2015—2016 рр.

На підставі досліджень Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України можемо визначити тренди зовнішнього та внутрішнього середовища, які зумовлюють ключові ризики економічної безпеки держави:

Одним із найважливіших ключових ризиків є критичне гальмування економічного росту. Починаючи з другої половини 2012 р. прискорилося падіння реального ВВП: за підсумками I кв. 2015 р. його рівень досяг 17,2 % у річному вимірі, за підсумками року падіння уповільнилось до 10,4 %. Найвищі темпи падіння реального ВВП у I кв. 2015 р. фіксуються у будівництві (–35,3 %), добувній промисловості (–29,4), переробній промисловості (–25,6), оптовій та роздрібній торгівлі (–24,8 %).

Традиційним чинником негативної динаміки зниження ВВП залишається експорт. Скорочення реального обсягу експорту товарів і послуг триває ще з 2011 р. За 11 місяців 2015 р. він зменшився на 30,9 %, найбільше скоротився експорт товарів таких груп як мінеральні продукти (передусім вугілля) — на 57,2 %; чорні метали та вироби з них — на 38,9; засоби наземного транспорту — на 72,6; машини та обладнання — на 38,9 %.

Основне скорочення зовнішньої торгівлі припало на країни СНД. Експорт зменшився на 51,3 %, імпорт — на 57,8 %. Передусім це обумовлено зменшенням обсягів торгівлі з Росією. Експорт товарів до Росії скоротився на 61,3 %, що пов'язано з обмеженнями, накладеними Росією і Україною на взаємну торгівлю.

Сальдо торгівлі з СНД з від'ємного (–0,41 млрд дол.) у першому кварталі 2014 р. перетворилося на додатне (0,15 млрд дол.) [16].

Скорочення торгівлі з ЄС становило 33,9 % за експортом та 24 % за імпортом. Падіння експорту викликано зниженням цін на основні статті українського експорту (метали, зерно), імпорту — значним ослабленням гривні.

Ключові показники демонструють гостре погіршення економічної ситуації в Україні та імовірно збережуть свою негативну динаміку протягом найближчих років.

Наступний критичний ризик — поглиблення спаду промислового виробництва. Наслідки кризи позначилися на усіх без винятку галузях промисловості, хоча й різною мірою. Руйнівне падіння обсягів виробництва відбулося майже в усіх основних секторах економіки. Тільки за січень—травень 2015 р. темпи падіння промислового виробництва досягли критично високого рівня, перевищивши понад 21,2 % порівняно із відповідним періодом 2014 р. Падіння спостерігається практично у всіх основних видах промислової діяльності, але більших

збитків зазнали: виробництво коксу та нафтопереробна промисловість і машинобудування — по 25,5; металургійне виробництво — 25,5; хімічна промисловість — 23,7 %; виробництво автотранспортних засобів скоротилось на 91,5 % порівняно із аналогічним періодом 2014 р. [8].

Ситуація ускладнюється тим, що в зоні конфлікту на Донбасі прямо або опосередковано концентрується чверть наявного вітчизняного експортного потенціалу, внаслідок чого зростають загрози його незворотної втрати. Дестабілізація Донбасу унаслідок бойових дій негативно позначається на внутрішньому ринку інших регіонів, де фіксується формування дефіциту за окремими товарними позиціями.

Але найбільшою загрозою економічній безпеці завдало різке підвищення індексу цін виробників (за результатами I півріччя 2015 р. вони піднялись у середньому до 42,5 %). Це призвело до зниження внутрішнього платоспроможного попиту, внаслідок чого утворилось підґрунтя для ризиків збуту на внутрішньому ринку, і як результат — подальше скорочення випуску промислової продукції [11].

На жаль, сьогодні ризиком для забезпечення економічної безпеки країни є не лише нарощення тенденції деіндустріалізації національної економіки, а й несформованість нових конкурентних, інноваційних драйверів розвитку національної економіки [11]. Якщо акцентувати увагу на потенціалі таких перспективних галузей, як агросектор та ІТ-технології, то необхідно підкреслити, що вони не вирішують повністю проблеми зайнятості, ефективного використання наявних ресурсів, забезпечення конкурентоспроможності економіки в умовах переходу на нові технологічні засади розвитку світової економіки.

Надалі проаналізуємо набуття тотального характеру збитковості економічної діяльності. У цьому напрямі дослідження статистичних даних також є невтішними. За підсумками 2014 р., збитків у розмірі 517,4 млрд грн зазнали великі та середні підприємства держави, а за підсумками I кв. 2015 р. збиток збільшився до 385,9 млрд грн (74,6 % від річного обсягу за 2014 р.).

Як свідчить аналіз, баланс збитків підприємств у 2014 р. досяг за обсягом третини ВВП країни (33,0 %), а в I кварталі 2015 р. обсяг збитків перевищив ВВП (105,0 %).

За даними дослідження, виконаного Національним інститутом стратегічних досліджень при Президентові України, найбільші обсяги збитків є у промисловості (161,4 млрд грн у 2014 р. та 150,4 млрд грн — у I кв. 2015 р.), оптовій та роздрібній торгівлі (129,2 та 75,4 млрд грн відповідно), операціях з нерухомим майном (99,6 та 42,6 млрд грн відповідно), професійній, науковій і технічній діяльності (98,0 та 29,2 млрд грн відповідно) [11].

Підприємства сфери фінансової діяльності у 2014 р. отримали в цілому прибуток до оподаткування в обсязі 36 млрд грн, а за підсумками I кв. 2015 р. — збиток обсягом 45,5 млрд грн.

Необхідно привернути увагу до збиткової промислової діяльності на Сході України, яка «потягнула» рівень низьких економічних показників до критичних значень. Майже 75 % виробничих підприємств Донецької області знищені або зруйновані внаслідок бойових дій [1]. Через війну на Донбасі індекс ділового клімату України з початку 2014 р. знизився на 44 в. п. — до -52 [2].

Втрата інвестиційної привабливості в умовах зовнішньої агресії. За теорією ринку інвестицій, автором якої є Г. Марковіц, мета кожного інвестора — більше доходу за меншого ризику [12, С. 184]. Дослідження інвестиційного й економічного макросередовища України свідчать про високий ризик, бо за останніми показниками інвестиційний клімат країни є незадовільним.

З початку 2014 р. Україна втратила 10,3 млрд доларів інвестицій, у той час як приплив капіталу становив 1,9 млрд доларів [15]. В умовах, що склалися в Україні, інвестувати в економіку держави дуже складно. Базовими факторами згорання інвестиційної активності, як зазначено вище, є: воєнна загроза, макроекономічна нестабільність, різка втрата купівельної спроможності населенням.

Зниження капітальних інвестицій в основний капітал у 2014 р. досягло 24,1 % відносно 2013 р. У I кв. 2015 р. падіння цього показника продовжилось і склало -14,8 % відносно і так невисокої бази I кв. 2014 р. [11].

Не можна не враховувати того факту, що не тільки воєнні дії на Сході України, а і інтервенція в Криму й окупація території створюють значні додаткові ризики не лише для півострова, але й для макрорегіону в цілому. Руйнуються багаторічні економічні зв'язки й

міжрегіональні стосунки, транспортні й логістичні маршрути перевезень, погіршуються кредитні й інвестиційні рейтинги приватних компаній. Загальну суму втрат України в зв'язку з окупацією Криму оцінено як таку, що перевищує 1 трлн грн [14].

Розглянемо загрози зниження платоспроможного попиту населення. Шоковим випробуванням для населення України став надвисокий рівень інфляції (48,1 % у I півріччя 2015 р.), який позначився на реальній середньомісячній заробітній платі: починаючи з середини 2014 р. вона істотно знизилась, через що скоротилась купівельна спроможність і суттєво погіршився добробут і рівень життя переважної більшості громадян країни. І це тільки початок, ситуація різко погіршилась зі втратою доходів населення з початку 2015 р. внаслідок різкої девальвації.

Якщо у січні—червні 2014 р. індекс зниження реальної зарплати склав 0,4 % відносно відповідного періоду 2013 р., то падіння у I півріччі 2015 р. прискорилося до 23,9 % [11].

Показовою у зниженні доходів є невідповідність сучасним умовам базових соціальних стандартів держави — прожиткового мінімуму, мінімальної зарплати, за якими реалізується державна соціальна політика. І головне, влада не може вирівняти високий рівень соціального напруження та невдоволення.

Вагомим випробуванням для бюджету України у 2014—2015 рр. стали проблеми втрати робочих місць на Донбасі та проблеми внутрішньо переміщених осіб, ризику втрати людського капіталу (статистика свідчить, що приблизно 1,1 млн громадян виїхали за межі країни). Так, за прогнозами *Economist Intelligence*, Україна входить до п'ятірки країн світу (після Японії, Німеччини, Таїланду та Південної Кореї), які найбільш втратять у робочій силі на довгострокову перспективу до 2017 р. [17].

Дуже важливим напрямком для досліджування є питання нарощення мінімізації економіки. На початку 2015 р. в умовах поширення цінових та девальваційних шоків, ескалації збройного конфлікту спостерігалось подальше суттєве зростання тіньової економіки.

За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, середній рівень тіньової економіки порівняно з відповідним періодом 2014 р. зріс до 47 % від офіційного обсягу ВВП [13].

Такий рівень є критично високим та не відповідає середньому рівню тіньової економіки для країн, що розвиваються (32,0—35,0 % від ВВП). На таку динаміку впливали фактори: макроекономічна нестабільність, панічні настрої, різке зростання збитковості, виникнення псевдосуверенних утворень у Криму та Донбасі, які посилюють контрабандні потоки, відсутність довіри бізнесу до держави, висока бюрократизація, недосконале інституційне та законодавче забезпечення.

Наприклад, за даними опитування керівників підприємств, що здійснюється Нацбанком України, індекс ділових очікувань знизився у 2015 р. до 83,5 %, що стало наслідком посилення негативних очікувань респондентів стосовно усіх аспектів економічної діяльності.

І останнє важливе питання вимушеної лібералізації економіки. Загалом у 2015 р. на сектор безпеки було спрямовано понад 80 млрд грн (проти 55,8 млрд грн у 2014 р.). Ці видатки становитимуть майже 16,0 % загальних видатків бюджету України та близько 5,0 % ВВП України [11].

У 2016 р. рівень таких витрат планується зберегти. Незважаючи на те, що ці ресурси спрямовуватимуться не тільки на стримування поточних загроз, а й на розвиток оборонного виробництва, зберігається небезпека поглиблення дисбалансу співвідношення військового і цивільного секторів економіки. За таких реалій подальше нарощування видатків на сектор безпеки означатиме для України встановлення режиму економіки воєнного часу.

Наші власні глибинні спостереження дозволяють дійти висновку, що глибока фінансова криза зазвичай україн негативно позначається на темпах економічного зростання. Згідно з результатами аналізу трендів зовнішнього та внутрішнього середовища, які зумовлюють ключові ризики економічної безпеки України, можна стверджувати, що значна кількість її індикаторів вийшла за межі порогових значень. Це свідчить про реальну загрозу економічній безпеці і державності України. Відсутність відповідних заходів та відтермінування розробки дієвих механізмів можуть призвести до краху всієї економічної системи, соціальних катаклізмів і національної катастрофи.

Висновки. Виходячи із вищенаведеного та з огляду на результати проведеного дослідження, доцільно сформулювати такі висновки.

За наявних ризиків та загроз економічної безпеки України повне подолання усіх проблем разом неможливе навіть за самим оптимістичним настроєм. Сьогодні можна говорити лише про механізми їх мінімізації.

За таких обставин має право на існування будь-яка наукова точка зору в плані окреслення власного авторського бачення причин і проблем, зі стратегією щодо детермінант кризи і загальних проблем економіки.

Логічним є твердження, що підвищення економічної безпеки України залежить від можливостей невідкладної реалізації принципово нової економічної моделі розвитку, каталізатором якої можна розглядати сучасну кризу.

Має бути застосована всеохопна ревізія та сформовані плани консервації технологічних процесів і виробничих фондів, модернізувати які зараз немає економічного сенсу.

Політика міжнародного співробітництва в інноваційно-технологічній сфері повинна сприяти створенню механізмів і забезпеченню умов для міжнародної комерціалізації результатів науково-технічної діяльності.

Прогрес у відчутному збільшенні ВВП можливий лише на новій технологічній основі, розвантаженні ключових дисбалансів та досягненні інклюзивного розвитку (тобто підвищення рівня доходів для всіх категорій населення). При цьому важливо посилити економічні чинники протидії агресії РФ проти України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Билинський А.* Економіка Горловки в умовах війни і накануне референдуму [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://gorlovka.ua/news/article/6486>
2. *Війна* відвертає від України інвесторів. У РФ перспективи ще гірші [Електронний ресурс] / Depo, 2014. — Режим доступу : <http://www.depo.ua/ukr/money/voynatovogachivaet-ot-ukrainy-investorov-u-ru-perspektivy-07112014095000>
3. *Дарнопих Г.Ю.* Економічна безпека держави в умовах трансформаційної економіки : автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.01.01 «Економічна теорія» / Г.Ю. Дарнопих. — Харків, 1999. — 20 с.
4. *Економічна безпека: навчальний посібник* / В.І. Франчук, Л.В. Герасименко, В.О. Гончарова, З.Б. Живко та ін.; за ред. В.І. Франчука. — Львів : ЛьвДУВС, 2010. — 244 с.
5. *Конституція України* [Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. № 254/96-ВР] // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141. — (Зі змін. та допов.).

6. *Основи економічної безпеки* : підручник / О.М. Бандурка, В.Є. Духов, К.Я. Петрова, І.М. Червяков. — Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. — 236 с.
7. *Офіційний сайт* Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>.
8. *Офіційний сайт* Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. *Предборський В.А.* Економічна безпека держави : [монографія] / В.А. Предборський. — К. : Кондор, 2005. — 391 с.
10. *Присяжнюк А.Й.* Економічна безпека держави: зміст, сутність та особливості забезпечення / А.Й. Присяжнюк // Центральноукраїнський правничий часопис Кіровоградського юридичного інституту ХНУВС. — 2011. — № 1. — С. 148.
11. *Власюк О.С.* Ризики і загрози економічній безпеці України у 2015—2016 рр. та механізми їх мінімізації : аналіт. доп. [Електронний ресурс] / О.С. Власюк, Я.Б. Базиліук, С.В. Давиденко. — Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/ruzuku_zagrozu1-bab4e.pdf
12. *Суторміна В.М.* Фінанси зарубіжних корпорацій : підручник / В.М. Суторміна. — К. : КНЕУ, 2004. — 566 с.
13. *Тенденції* тіньової економіки в Україні. I квартал 2015 року. Департамент економічної стратегії та макроекономічного прогнозування [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki>
14. *Юрченко К.Г.* Що до системних наслідків тимчасової окупації Криму в економічній сфері [Електронний ресурс] / К.Г. Юрченко, Я.А. Жаліло. — К. : НІСД, 2014. — Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1535/>
15. *Україна* втратила 10,3 мільярда доларів інвестицій [Електронний ресурс] // Економічна правда. — 5 груд. 2014. — Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/news/2014/12/5/10814/>
16. *Український експорт* в 2015 році впав втричі. В Росію країна продає менше на 61 % — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://espreso.tv/news/2015/06/02/ukrayinsky_eksport_v_2015_roci_vpav_vtrychi_v_rosiyu_krayina_prodaye_menshe_na_61
17. *Long-term* macroeconomic forecasts. Key trends to 2050. A special report from The Economist Intelligence Unit [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.eiu.com/public/topical_report.aspx?campaignid=ForecastingTo2050
18. *rachivaet-ot-ukrainy-investorov-u-rf-perspektivy-07112014095000*
19. Darnopih G.Y. (1999), The state's economic security in the conditions of transformation economy, avtoref. diss. candidate of Economic Science, Economic theory, Yaroslavl Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine
20. Franchuk V.I., Gerasimenko L.V., Goncharova V.O. and Zivko Z.B. (2010), *Ekonomichna bezpeka* [Economic security], LvDUVS, Lviv, Ukraine.
21. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), Constitution of Ukraine, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>(Accessed 05 Marz 2016).
22. Bandurka O.M., Duhov V.E., Petrov K.Y. and Chervyakov I.M. (2003), *Osnovy ekonomichnoyi bezpeky* [The fundamentals of economic security], National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine.
23. Ministry Reports (2015), The Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine, available at: <http://www.me.gov.ua>. (Accessed, 28 January 2016).
24. The official site of State Statistics Service of Ukraine (2015), Statistical information, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed, 28 January 2016).
25. Predborsky V.A. (2005), *Ekonomichna bezpeka derzhavy: monograf* [Economic security of the state: monograph] Condor, Kiev, Ukraine.
26. Prysyazhnyuk A.J. (2011), Economic security of the state: substance, content and features provision. Central Ukrainian Law Journal of Kirovograd Law Institute, vol. 1, p. 148.
27. Vlasjuk O.S., Bazyljuk Ya.B. and Davydenko S.V. (2016), *Ryzyky i zagrozy ekonomichnij bezpeci Ukrayiny u 2015-2016 rr. ta mexanizmy yix minimizaciyi* [The risks and threats as to the economic security of Ukraine in 2015-2016 and the mechanisms to minimize them], The National Institute for Strategic Studies under the President of Ukraine, available at: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/ruzuku_zagrozu1-bab4e.pdf (Accessed 05 Marz 2016).
28. Sutormina V.M. (2004), *Finansy zarubizhnyx korporacij* [Foreign corporations finances : textbook], KNEU, Kiev, Ukraine.
29. The official site of Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2016), Trends of the shadow economy in Ukraine the first quarter of 2015. Department of Economic Strategy and Macroeconomic Forecasting, available at: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki> (Accessed, 4 Marz 2016).
30. Yurchenko K.G. (2014), *Shhodo systemnyx naslidkiv tymchasovoyi okupaciyi Krymu v ekonomichnij sferi* [Regarding to the systemic effects of temporary occupation of Crimea in the economic sphere], available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/1535/> (Accessed, 22 Feb 2016).
31. The official site of the Economic Truth (2014), Expert Opinion: Ukraine has lost 10.3 billion dollars investment, available at: <http://www.epravda.com.ua/news/2014/12/5/10814/>(Accessed, 15 Feb. 2016).
32. Espresso.tv (2015), Ukrainian exports have fallen in 2015 in three times. The country sells to Russia less than 61%, available at: http://espreso.tv/news/2015/06/02/ukrayinsky_eksport_v_2015_roci_vpav_vtrychi_v_rosiyu_krayina_prodaye_menshe_na_61 (Accessed, 12 Feb. 2016).

REFERENCES

1. Belinskiy A. (2014), Why are we so poor, if you are so smart? Economic of Horlivka in the conditions of war and on the eve of the referendum, available at: <http://gorlovka.ua/news/article/6486>(Accessed, 10 May, 2014).
2. Depo.ua (2014), The war turns away from the Ukrainian investors. The prospects of Russian slit are worse, available at: <http://www.depo.ua/ukr/money/voyna-otvo->

17. *Long-term* macroeconomic forecasts. Key trends to 2050. A special report from The Economist Intelligence Unit (2016), available at: [http://www.eiu.com/public/topical_report.aspx?campaignid=Forecasting To2050](http://www.eiu.com/public/topical_report.aspx?campaignid=Forecasting%20To2050) (Accessed, 12 Feb. 2016)

Надійшла 12.03.2016

Е.В. Тимошенко

Киевский национальный университет культуры и искусств, г. Киев

**ПРОБЛЕМЫ СОЗДАНИЯ И РЕАЛИЗАЦИИ
МЕХАНИЗМА ЭКОНОМИЧЕСКОЙ
БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА**

Определены сложные проблемы национальной безопасности и ее важной составляющей — экономической безопасности. Проведено исследование рисков и угроз экономической безопасности Украины. Проанализирован вопрос практического использования механизма обеспечения экономической безопасности страны. Предло-

жен механизм минимизации ключевых проблем обеспечения экономической безопасности.

Ключевые слова: государство, производство, экономика, экономическая безопасность, предприятие, промышленность, потенциал, механизм.

E.V. Tymoshenko

National University of Culture and Arts, Kyiv

**PROBLEMS OF CREATION
AND REALIZATION OF MECHANISM
OF ECONOMIC SECURITY OF THE STATE**

Defined national security challenges, and its important component — economic security. A study of risks and threats to economic security of Ukraine. Analyzed the practical application of the mechanism to ensure economic security. The mechanism to minimize the key problems of economic security.

Key words: the state, production, economy, economic security, enterprise, industry, potential, mechanism.